

Allochtone Mantelzorgers Werken aan hun Toekomst

Een ontwikkelingsproject van de stichting BMP

Stichting Bevordering Maatschappelijke Participatie
Willem de Zwijgerlaan 350 B/2
1055 RD Amsterdam
020 4282728
www.stichtingbmp.nl
info@stichtingbmp.nl

Oktober 2008

Allochtone Mantelzorgers werken aan hun toekomst

Een ontwikkelingsproject van de stichting BMP

Inleiding

In Nederland zorgen 2,4 miljoen mensen meer dan acht uur per week of langer dan drie maanden voor een ander. Zo'n 750.000 mantelzorgers doen dit meer dan acht uur per week én langer dan drie maanden. Tussen 150.000 en 200.000 mantelzorgers voelen zich zwaar belast of zelfs overbelast. Dit zijn de mantelzorgers die 24 uur per dag zorg geven. Zij zorgen bijvoorbeeld voor hun dementerende man of voor hun vrouw die MS heeft, of voor een gehandicapt kind.

Hoewel er geen exacte cijfers voor handen zijn, wijst alles erop dat het percentage allochtone mantelzorgers, naar verhouding, nog hoger ligt dan het percentage autochtone mantelzorgers. In de praktijk zijn het vooral vrouwen die deze zorg als vanzelfsprekend geven. Omdat hun taken zich veelal binnenshuis afspelen en zij nauwelijks over informatie beschikken waar zij steun kunnen krijgen, of vermoeden dat de steun die gegeven wordt niet bij hen past, raken veel allochtone mantelzorgers overbelast. De zorg die zij geven aan hun ouders, gehandicapte kind of anderen gaat vaak ten koste van hun eigen welzijn en soms ook ten koste van de zorg voor andere familieleden. Veel vrouwen missen door de omvang van hun zorgtaken en de zware psychische belasting die die taken met zich meebrengen, de kans om een opleiding te doen, te werken of op een andere manier deel te nemen aan de Nederlandse samenleving. Het isolement waarin zij (en degenen voor wie zij zorgen) leven, leidt tot onderconsumptie van bepaalde vormen van zorg, zoals thuiszorg, ouderenzorg en psychiatrische zorg.

WMO: allochtone mantelzorgers onzichtbaar

Per 1 januari 2007 is in Nederland de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) in werking getreden. Deze wet draagt ertoe bij dat iedereen kan meedoen in de samenleving en dat iedereen zo lang mogelijk zelfstandig kan blijven wonen. De WMO, die nadrukkelijk als een participatiewet wordt gepresenteerd, wordt uitgevoerd door de gemeenten. Veel gemeenten hebben de invoering van de nieuwe wet opgevat als een uitdaging en een mogelijkheid om met een nieuwe visie en nieuw elan de gezamenlijke terreinen van zorg, welzijn en wonen tegemoet te treden. Zo stelt de gemeente Amsterdam in haar concept Wmo nota van april 2008:

"De Wmo is een kans, omdat de wet delen van de AWBZ naar de gemeente overhevelt en tegelijkertijd de oude Welzijnswet vervangt: zo maakt de Wmo het mogelijk om zorg en welzijn lokaal te verbinden en op elkaar aan te sluiten..... Ten tweede is de Wmo een kans voor Amsterdam, omdat de wet bewust aansluiting zoekt bij het zelforganiserend vermogen van de samenleving. Dat is een ander, positiever perspectief, dan het oude zorg- en welzijnsdenken dat meer geënt was op het problematische, het zorgwekkende... De Wmo wordt dan ook wel omschreven als een participatiewet: een wet die er voortdurend op gericht is om mensen te empoweren, ze de weg te wijzen naar gezonde, aantrekkelijke, gezellige sociale verbanden en systemen..."

In de diverse Wmo nota's van gemeenten worden een aantal kwetsbare groepen benoemd die bijzondere aandacht behoeven. Op het terrein van de mantelzorg zijn dat met name allochtone mantelzorgers, mantelzorgers van psychiatrische patiënten en jonge mantelzorgers (categorieën die elkaar deels overlappen). Allochtone mantelzorgers worden door gemeenten als onzichtbaar en onbereikbaar ervaren, terwijl wel duidelijk is dat zij gebaat zouden zijn bij nadere informatie en ondersteuning.

Mantel der Liefde brengt vraagstukken in kaart

In de periode april 2005 tot en met december 2008 heeft de stichting Bevordering Maatschappelijke Participatie het project Mantel der Liefde uitgevoerd. Dit project werd inhoudelijke gedragen door een Voorhoedegroep die bestond uit twaalf vrouwen van Marokkaanse, Turkse, Surinaamse en Iraakse komaf. Begonnen als een klein project, is Mantel der Liefde in de loop van tweeënehalf jaar uitgegroeid tot een actieve beweging van allochtone mantelzorgers die hun stem luid en duidelijk laten horen en die andere migranten aanspreken om voor zich zelf op te komen en een actieve rol te spelen op het terrein van de zorg. De Voorhoedegroep heeft niet alleen de vraagstukken van allochtone mantelzorgers in kaart gebracht, maar ook interviews en miniconferenties gehouden, een studiereis naar Londen gemaakt en ook nog een manifestatie en een afsluitende conferentie georganiseerd. In het kader van het project hebben drie deelexperimenten plaatsgevonden in Amsterdam, Almere en Hilversum. In Almere heeft een groep allochtone mantelzorgers zich gebogen over de vraag hoe een droomhuis voor verstandelijke gehandicapte kinderen met een islamitische achtergrond er uit zou moeten zien. In Amsterdam heeft een groep mantelzorgers door middel van individuele interviews en groepsgesprekken verkend aan welke ondersteuning mantelzorgers behoefte hebben en wat Amsterdam Thuiszorg hieraan zou kunnen doen. In Hilversum zijn, samen met allochtone mantelzorgers, bouwstenen voor een lokaal empowermentprogramma ontwikkeld.

Bewustwordingsproces gestart

Met het traject van Mantel der Liefde is een actief bewustwordingsproces van allochtone mantelzorgers op gang gekomen. Dit heeft geleid tot een groeiende groep zelfbewuste vrouwen die, vertrouwend op hun eigen kracht, een visie op de positie van allochtone mantelzorgers hebben ontwikkeld. Op basis van hun visie hebben ze een programma geformuleerd dat allochtone mantelzorgers actief stimuleert om deel te nemen aan de samenleving en aan de verschillende structuren op het terrein van de zorg. In dit programma zijn bewustwording, empowerment en het verwerven van een herkenbare positie belangrijke elementen.

Kracht te weinig gebruikt

In december 2007 heeft de Voorhoedegroep een kernboodschap uitgegeven waarin ze onder meer stelt:

Eén van onze belangrijkste bevindingen is, dat de Nederlandse samenleving veel te weinig gebruik maakt van de ervaringskennis en de kracht van allochtone mantelzorgers. Met het project Mantel der Liefde en de daarbij behorende deelexperimenten hebben we laten zien dat er met name onder Marokkaanse, Turkse en Surinaamse en Antilliaanse/Arubaanse vrouwen een enorme behoefte is aan empowerment, aan mogelijkheden om zichzelf te ontplooiën en aan ruimte om deel te nemen aan de samenleving.

Om te voorkomen dat allochtone mantelzorgers overbelast blijven en er voor te zorgen dat ze hun eigen kracht beter kunnen inzetten hebben wij een reeks aanbevelingen opgesteld. Deze aanbevelingen zijn bedoeld om op een breed front te kunnen werken aan de verbetering van de positie van allochtone mantelzorgers. De kernboodschap omvat dertien gerichte aanbevelingen, waarvan er drie gaan over de betrokkenheid en de inzet van mantelzorgers zelf:

- 1. Wij willen meer diversiteit binnen de zorg. Dat geldt zowel voor de cliënten als voor het personeel. We denken daarbij aan het toegankelijk en geschikt maken van algemene voorzieningen voor allochtone cliënten en aan het creëren van voorzieningen, zoals het Droomhuis in Almere, die zich op een bepaalde groep richten. Er is zeker behoefte aan*

kleinschalige Islamitische verzorgings- en verpleeghuizen. In alle gevallen is actieve betrokkenheid van mantelzorgers bij de ontwikkeling van plannen noodzakelijk;

- 2. Wij vinden dat mantelzorgers niet alleen als vrijwilligers mee moeten kunnen doen, maar dat er ook veel meer mogelijkheden moeten worden gecreëerd om tegen betaling werkzaamheden in en rond de zorg te verrichten. Voor het adviseren en meedenken moeten er budgetten gereserveerd worden, zodat mantelzorgers die hun (ervarings)deskundigheid inzetten, dit tegen een redelijk honorarium kunnen doen. Op deze manier wordt niet alleen een schat aan kennis en ervaring aangeboord, maar krijgen de actieve mantelzorgers die nu vrijwillig optreden als intermediairs en voorlichters de erkenning die zij verdienen.*
- 3. Er is een opleiding nodig voor allochtone mantelzorgers om andere allochtone mantelzorgers te kunnen ondersteunen, te werken aan hun empowerment en om hen in contact te brengen met instellingen en organisaties. Op wijk- en buurniveau moeten er, als het kan rond de bestaande steunpunten Mantelzorg, netwerken van allochtone mantelzorgers worden gemaakt om elkaar te ontmoeten, groepsgesprekken te organiseren en aan empowerment te werken. Deze netwerken kunnen ondersteund worden door opgeleide mantelzorgers die als betaalde krachten inzetbaar zijn.*

Noodzaak vervolg

Tijdens de slotconferentie van Mantel der Liefde op 13 december 2007 waar ook de nodige vertegenwoordigers van zorginstellingen, steunpunten mantelzorg en gemeenten aanwezig waren, is de visie van de Voorhoedegroep krachtig bevestigd. De aanwezige organisaties en instellingen gaven te kennen dat zij heel erg graag meer gebruik zouden maken van de ervaringsdeskundigheid van allochtone mantelzorgers. Voor veel van hen geldt echter dat zij problemen hebben met het aanboren van de kennis en vaardigheden van allochtone mantelzorgers omdat:

- Ze geen allochtone mantelzorgers kennen;
- De allochtone mantelzorgers die ze kennen vaak overbelast zijn;
- Deze mantelzorgers niet over de juiste opleiding en diploma's beschikken.

Van de zijde van de aanwezige mantelzorgers werd benadrukt dat ze graag willen bijdragen aan ontwikkelingen op het gebied van de zorg, maar dat zij ook een grote behoefte hebben aan scholing. Daarbij denken zij bijvoorbeeld aan:

- kennis van de sociale omgeving en de manier van werken van allerlei instellingen;
- het vergroten van persoonlijke vaardigheden;
- het leren opzetten en uitvoeren van kort durende empowermentprogramma's, netwerken van mantelzorgers en dergelijke.

Bovendien hebben zij behoefte aan vormen van betaald werk die aansluiten bij hun ervaringskennis en passen binnen de zorgtaken die zij als mantelzorgers verrichten. Aan het slot van de conferentie werd de stichting BMP gevraagd om, in samenspraak met de leden van de Voorhoedegroep, plannen te ontwikkelen die er toe bijdragen dat de kracht van allochtone mantelzorgers op verschillende manieren zichtbaar en inzetbaar wordt.

Initiatief tot het project Allochtone Mantelzorgers Werken aan hun Toekomst

Op basis van de uitkomsten van het project Mantel der Liefde komt de stichting BMP tot de conclusie dat:

1. Veel allochtone mantelzorgers in een isolement leven en onzichtbaar zijn voor gemeentes, stadsdelen en zorginstellingen;
2. Er een krachtige groep mantelzorgers is die de eigen ervaringskennis graag maatschappelijke wil inzetten en andere mantelzorgers wil activeren;
3. Participatie van allochtone mantelzorgers door gemeenten, stadsdelen en zorginstellingen wenselijk en noodzakelijk wordt geacht;
4. Diverse landelijke en plaatselijke organisaties en instellingen gebruik willen maken van de ervaringskennis van allochtone mantelzorgers.

Daarom neemt BMP het initiatief tot het ontwikkelingsproject *Allochtone Mantelzorgers Werken aan hun Toekomst (AMWAHT)*. Het totale project duurt drie jaar. Doel is om:

1. De vele onzichtbare mantelzorgers zichtbaar te maken en te activeren om meer van zich te laten horen;
2. Deze mantelzorgers, op basis van hun eigen behoeften en van de behoeften van degenen voor wie zij zorgen, te ondersteunen
3. Allochtone mantelzorgers op te leiden opdat ze hun kracht en ervaringskennis maatschappelijk en in het arbeidsproces kunnen inzetten.

Het project AMWAHT bestaat uit drie delen:

1. Het samen met allochtone mantelzorgers, en organisaties op het gebied van de zorg, ontwikkelen en voorbereiden van een opleiding voor allochtone mantelzorgers uit Amsterdam en Utrecht die hun kennis en ervaring maatschappelijk willen inzetten ter ondersteuning van andere mantelzorgers en hun familie, door:
  - het bieden van individuele steun
  - het organiseren van lotgenotencontact
  - het uitvoeren van empowermentprogramma's
  - het ontwikkelen van lokale netwerken van mantelzorgers en lokale instellingen op het gebied van zorg en welzijn
  - het organiseren van andere vormen van ondersteuning en zorg (b.v. vormen van respijtzorg, dagopvang, ondersteuning bij beheer PGB e.d., die specifiek toegesneden zijn op de behoeftes van de doelgroep).
2. Het in partnerschap met locale en landelijke instellingen op het gebied van zorg en welzijn, uitvoeren van de opleiding. Opzet is dat de op te leiden mantelzorgers in een vroeg stadium gekoppeld worden aan bestaande organisaties op het gebied van zorg en welzijn, zodat ze hun "huiswerkopdrachten" vanuit een georganiseerd verband kunnen doen.
3. Het organiseren van vier tot zes praktijkexperimenten op wijkniveau waarin de opgeleide mantelzorgers met begeleiding vanuit het project en vanuit een bestaande organisatie of instelling op het gebied van zorg of welzijn, aan de slag te gaan met:
  - Het organiseren en begeleiden van lotgenotencontact
  - Het uitvoeren van onderdelen van empowermentprogramma's,
  - Het ontwikkelen van netwerken van allochtone mantelzorgers en professionals in de zorg
  - Het doen van voorzetten voor de ontwikkeling van nieuwe vormen van zorg.

Het maken van een pool voor die opgeleide mantelzorgers opgeleide allochtone mantelzorgers die niet bij een bestaande organisatie of instelling ondergebracht willen worden. Deze mensen zijn op uurbasis in te huren door steunpunten mantelzorg, RPCP's en andere instellingen op het gebied van zorg en welzijn, voor het organiseren van lotgenotencontact of het uitvoeren van (onderdelen van) empowermentprogramma's.

Uitwerking deel 1

In deel 1 worden de volgende inhoudelijke en organisatorische stappen gezet:

1. Er wordt een stuurgroep van circa 12 allochtone mantelzorgers gevormd die het project inhoudelijk draagt.
2. In samenspraak met deze groep wordt een passende en op de behoeften van allochtone mantelzorgers afgestemde opleiding ontwikkeld, waar vrouwen leren hoe ze de bewustwording en participatie van andere mantelzorgers kunnen bevorderen. Zowel de inhoud van de opleiding als de data tijdstippen waarop deze plaatsvindt, worden in nauw overleg met de stuurgroep bepaald. Daarbij wordt rekening gehouden met de bestaande mantelzorgtaken van de deelnemers. Indien nodig wordt er gezorgd voor vervangende zorg thuis, op de momenten dat er bijeenkomsten in het kader van de opleiding plaatsvinden.;
3. Met plaatselijke organisaties en instellingen op het gebied van zorg wordt nagegaan op welke manier en onder welke voorwaarden zij vrouwen die de opleiding volgen een praktijkplek kunnen bieden;
4. Er wordt een klankbordgroep gevormd waaraan vertegenwoordigers van betrokken zorginstellingen, welzijnsorganisaties, stadsdelen en opleidingen deel kunnen nemen om eens per kwartaal de ontwikkelingen in het project te bespreken;
5. In Amsterdam en Utrecht worden vrouwen geworven die aan de opleiding deel willen nemen. Leden van de stuurgroep kunnen zelf ook deelnemen aan de opleiding.
6. Met de steden Amsterdam (en een aantal stadsdelen) en Utrecht wordt overlegd over de voorbereiding en uitvoering van een aantal praktijkexperimenten die de opgeleide vrouwen ruimte en gelegenheid bieden om netwerken van allochtone mantelzorgers te vormen, empowermentprogramma's uit te voeren en nieuwe plannen ter ondersteuning van allochtone mantelzorgers te ontwikkelen.

De te ontwikkelen opleiding

De uitkomsten van het project Mantel der Liefde laten zien dat er een grote behoefte is aan een praktische opleiding die allochtone mantelzorgers in staat stelt hun ervaringskennis aan te wenden en andere mantelzorgers te activeren. Vrouwen die actief zijn geweest in Mantel der Liefde geven aan dat zij op drie hoofdpunten willen leren:

1. Persoonlijke vaardigheden

Weten wie je bent, wat je kunt en wat je nog wilt leren

Omgaan met jezelf en de soms tegenstrijdige eisen die aan je gesteld worden

Omgaan met andere mantelzorgers en weten wat het verschil is tussen bijvoorbeeld:

- een luisterend oor
- informatie geven
- bemoediging
- ondersteuning
- betekenis geven aan verhalen

2. Kennis van de zorg

- Hoe zitten de maatschappelijke structuren op het gebied van zorg en welzijn in elkaar?

- Wat is de manier van werken van de organisaties en instellingen die op deze gebieden actief zijn en hoe zien hun onderlinge verhoudingen eruit?
- Wat zijn de vraagstukken van (allochtone) mantelzorgers en hun families?

3. Programmatische en methodische vaardigheden

- Hoe kun je individuele mantelzorgers bereiken?
- Hoe zet je kleinschalige netwerken van allochtone mantelzorgers op?
- Wat komt er kijken bij het organiseren en uitvoeren van kortlopende empowermentprogramma's?
- Hoe kun je als intermediair fungeren tussen de behoefte van de mantelzorgers die meedoen aan netwerken en empowermentprogramma's en instellingen op het gebied van zorg en welzijn?

In het programma van de opleiding zal speciale aandacht besteed worden aan vier methoden van aanpak:

1. Lotgenotencontact
2. Empowermentprogramma's
3. Netwerken waaraan naast mantelzorgers ook professionals uit de zorg deelnemen
4. Ondersteuning bij de uitwerking van eigen plannen om de zorg anders te organiseren

1. Lotgenotencontact

Lotgenotencontact is een eerste stap in het bewustwordingsproces van allochtone mantelzorgers. Door lotgenotencontact leren zij dat het niet 'vanzelfsprekend' is wat zij doen en dat het belangrijk is om, op grond van eigen overwegingen, grenzen te stellen en je daarover niet schuldig te voelen.

Lotgenotencontact geeft het gevoel dat je niet de enige bent en dat er mensen zijn die van binnenuit begrijpen wat je meemaakt. Hoewel er in Nederland een aantal plekken zijn waar lotgenotencontact voor allochtone mantelzorgers wordt georganiseerd, gebeurt dit naar verhouding nog erg weinig. Het organiseren van bijeenkomsten is op zich ook niet eenvoudig. Allochtone mantelzorgers zijn niet gewend om uit zich zelf naar dergelijke bijeenkomsten te gaan. Om te zorgen dat ze zich veilig voelen en dat ze inzien dat meedoen aan bijeenkomsten hen persoonlijk tot steun kan zijn, is een outreachende manier van werken nodig, waarbij de mantelzorgers persoonlijk worden aangesproken door iemand die uit ervaring weet wat het is om in hun positie te zitten. Sommige mantelzorgers willen vooral contact met lotgenoten uit de eigen etnische groep, terwijl voor anderen contact met lotgenoten uit andere etnische groep juist belangrijk is, omdat dit hen ontlast van de vaak dwingende sociale controle binnen de eigen groep. In de te ontwikkelen opleiding leren vrouwen die zelf mantelzorgers zijn of zijn geweest hoe ze geïsoleerde vrouwen kunnen bereiken en hoe ze eenvoudige programma's voor lotgenotencontact kunnen organiseren.

2. Empowermentprogramma's

Bij empowerment gaat het vooral om het ontdekken van de eigen kwaliteiten, het actief oefenen om die kwaliteiten in stelling te brengen, het ontwikkelen van beelden over de toekomst en het ervaren van dat je zelf degene bent die verandering kan brengen in je situatie. De groepen die actief zijn geweest binnen Mantel der Liefde hebben elk een eigen empowermentprogramma doorlopen. Belangrijke kenmerken van deze programma's zijn:

- De deelnemers aan het programma zijn uit verschillende landen afkomstig
- De voertaal is Nederlands
- Er is veel aandacht voor de eigen verhalen
- Er wordt geoefend met rollenspellen en andere inlevingstechnieken
- Er wordt gebruik gemaakt van creatieve technieken om de eigen talenten te ontdekken
- Er is aandacht voor dromen en voor de toekomst

- Deelnemers adviseren elkaar

In de te ontwikkelen opleiding leren de vrouwen om met groepen gerichte empowerment oefeningen te doen. Ook leren ze wat de basisingrediënten van een empowermentprogramma zijn en hoe ze zelf een eenvoudig programma kunnen opzetten.

3. Netwerken met professionals

Lotgenotencontact en empowermentprogramma's zijn een must om allochtone mantelzorgers uit hun isolement te halen en ze op hun eigen kracht te laten vertrouwen. Het is ook van belang deze kracht te verbinden met de professionele wereld van de zorg. Anders bestaat het risico dat de deelnemers zich alleen in hun eigen kring blijven bewegen en dat hun ideeën en plannen niet verder komen. In de opleiding leren de deelnemers een sociale kaart van hun omgeving te maken en op basis daarvan laagdrempelige netwerken van allochtone mantelzorgers en professionals uit de zorg te ontwikkelen, zodat er mogelijkheden tot een wederzijdse inspiratie en uitwisseling van ideeën ontstaan.

4. Ontwikkeling nieuwe ideeën en programma's

Vaak worden de vraagstukken van allochtone mantelzorgers uitsluitend opgevat als een probleem van bereikbaarheid. Uit de praktijk blijkt dat het vraagstuk ingewikkelder is dan dat. Veel organisaties (bijvoorbeeld Thuiszorginstellingen) ervaren dat het bestaande zorgaanbod niet aansluit bij de wensen en behoeften van migranten. Wanneer allochtone mantelzorgers eenmaal hun schroom overwonnen hebben en uitgenodigd worden om met ideeën te komen hoe hun taken verlicht kunnen worden, blijkt dat ze vaak een schat aan ideeën hebben. Voorbeelden zijn: het organiseren van een vrijwilligerspool in de buurt van vrouwen die voor elkaar inspringen, dagopvang voor Marokkaanse ouderen in het verzorgingshuis in de buurt, of het organiseren van een soort van taxiservice om met ouderen uit de eigen groep naar het ziekenhuis of de dokter te gaan. Nu blijven dit soort plannen onuitgevoerd omdat de vrouwen niet weten hoe en met wie ze hun ideeën in praktijk kunnen brengen. De vrouwen die deelnemen aan de opleiding krijgen een korte training in het herkennen van kansrijke ideeën en het optreden als makelaar tussen groepen met ideeën en bestaande instellingen, organisaties en gemeentes of stadsdelen.

Rol stuurgroep

De beoogde opleiding voor allochtone mantelzorgers wordt in nauwe samenspraak met de eerder genoemde stuurgroep ontwikkeld. De leden van deze stuurgroep komen niet alleen bijeen om te praten over de inhoud van de opleiding, maar gaan er zelf ook in de praktijk op uit om te onderzoeken aan welke methodische vaardigheden en achtergrondkennis ze behoefte hebben. De stuurgroep heeft in AMWAHT deel 1 de volgende taken:

1. In de praktijk onderzoeken wat er nodig is om met groepen allochtone mantelzorgers te kunnen werken, door bijvoorbeeld actief mee te lopen met mensen van een organisatie als Markant (steunpunt Mantelzorg Amsterdam) of een GGD;
2. Actief meedenken hoe er voor gezorgd kan worden dat de opleiding aansluit bij de wensen en behoeften en praktische mogelijkheden van allochtone mantelzorgers;
3. Meedenken over duur en intensiteit van de opleiding
4. Nadenken over manieren waarop potentiële deelnemers geworven kunnen worden
5. Optreden als ambassadeurs voor het gehele project.

Deel 2 uitvoering opleiding

De opleiding wordt zo opgezet dat deze tegelijk in Amsterdam en Utrecht kan worden uitgevoerd. Uitgangspunt is dat per gemeente circa 20 vrouwen kunnen meedoen. In deel 2 wordt de opleiding één maal uitgevoerd door medewerkers van de stichting BMP en een aantal gastdocenten. Het uitvoeringstraject omvat een periode van een jaar. Na afloop

ontvangen de deelnemers een certificaat van de stichting BMP. Tevens zal gekeken worden of zij in aanmerking komen voor een ervaringscertificaat van de overheid. Het is de bedoeling dat de ontwikkelde opleiding, wanneer deze ook in de praktijkexperimenten beproefd is, zal worden overgedragen aan een reguliere onderwijsinstelling. Bij het ontwikkelen van het programma zal contact worden onderhouden met ROC's en de mantelzorgopleiding STOC, om te kijken hoe en onder welke voorwaarden overname mogelijk is.

Met de vrijwilligersacademie in Amsterdam is afgesproken dat een vertegenwoordiger van deze opleiding zitting neemt in de klankbordgroep van het project, om van daaruit te bekijken hoe de ervaringen die binnen het AMWAHT worden opgedaan, gebruikt kunnen worden voor de kortlopende trainingen en cursussen die de Vrijwilligersacademie organiseert. Het overnemen van de gehele opleiding door de Vrijwilligersacademie lijkt vooralsnog een te zware opgave voor de beperkte formatie van deze academie.

Contacten met organisaties en instellingen

Verschillende plaatselijke organisaties en instellingen op het gebied van de zorg, zoals Markant, steunpunt Mantelzorg Utrecht, Mezzo, Eveant, Amsterdam Thuiszorg, GGz BuitenAmstel, MentrumJellinek, het Platform Mantelzorg Amsterdam en vrouwenorganisatie Al Amal in Utrecht hebben aangegeven dat zij graag gebruik willen maken van de kracht en de ervaringskennis van allochtone mantelzorgers, om daarmee andere mantelzorgers te bereiken en te ondersteunen. In deel 1 van het project wordt onderzocht welke verwachtingen verschillende organisaties hebben ten aanzien van de te ontwikkelen opleiding. In deel 2 worden de mantelzorgers daadwerkelijk gekoppeld aan een aantal van bovenstaande organisaties en kunnen zij de opleidingsperiode gebruiken om de organisatie en diens werkterrein beter te leren kennen. In deel 3 gaan de opgeleide mantelzorgers daadwerkelijk aan de slag in de praktijkexperimenten. In dit deel kunnen zowel de opgeleide mantelzorgers als de organisaties bij wie ze in dienst komen, rekenen op begeleiding vanuit het project.

Vertegenwoordigers van de betrokken professionele organisaties en instellingen worden uitgenodigd om zitting te nemen in de klankbordgroep van het project die een s per kwartaal bijeen komt. Naast plaatselijk organisaties zullen ook enkele landelijke organisaties, zoals Mezzo en het Expertise Centrum Informele Zorg, uitgenodigd worden om deel te nemen aan de klankbordgroep.

Vorbereiding praktijkexperimenten

Gemeentes en stadsdelen geven aan dat zij veel belang hechten aan de participatie en de ondersteuning van allochtone mantelzorgers. Om de vrouwen die de opleiding met succes hebben afgerond meteen te kunnen inzetten en om na te gaan of de opleiding voldoet, worden in deel 3, vier tot zes plaatselijke praktijkexperimenten uitgevoerd. In deel 1 en 2 wordt in samenspraak met de gemeenten Utrecht en Amsterdam en de Amsterdamse stadsdelen Zeeburg, Oost Watergraafsmeer, Bos en Lommer en een vierde stadsdeel, gekeken in welke wijken en op welke manier deze praktijkexperimenten kunnen plaatsvinden. Inzet van de praktijkexperimenten is om ervaring op te doen met:

1. Het ontwikkelen van laagdrempelige vormen van lotgenotencontact voor allochtone mantelzorgers
2. Het uitvoeren van een of meerdere empowermentprogramma's voor deze groep
3. Het ontwikkelen van een lokaal netwerk van mantelzorgers en professionals uit de zorg.
4. Het ontwikkelen van ideeën en plannen voor nieuwe vormen van ondersteuning van allochtone mantelzorgers op plaatselijk niveau.

De uitvoering van de praktijkexperimenten vindt plaats in deel 3 van het project. Dit deel duurt zestien maanden.

Verwachting is dat in de experimenten 200 tot 400 allochtone mantelzorgers bereikt zullen worden.

Producten

Het project AMWAHT deel 1 leidt tot de volgende producten

1. Een uitgewerkte inhoudelijke en methodische opzet voor de opleiding "De kracht van allochtone mantelzorgers", inclusief toelatingscriteria en eindtermen, alsmede een dekkingsplan voor de uitvoering van deze opleiding;
2. Een eerste inventarisatie van vrouwen die aan de opleiding willen deelnemen;
3. Een overzicht van organisaties die gebruik willen maken van de diensten van de opgeleide mantelzorgers en de vorm waarin dat kan;
4. Een uitgewerkt en financieel onderbouwd plan voor het uitvoeren van de opleiding.

Deel 2 wordt afgesloten met:

1. Circa veertig allochtone mantelzorgers die de opleiding afgerond hebben en die daarvoor een certificaat van de stichting BMP .
2. Een evaluatieverslag van het verloop van de opleiding en de ervaringen met zorg en welzijnorganisaties waar de mantelzorgers hun praktijkopdrachten hebben uitgevoerd.
3. Een uitgewerkt en financieel onderbouw plan voor de uitvoering van de plaatselijke praktijkexperimenten waarin (een deel van) de opgeleide vrouwen in de praktijk aan de slag gaan.

Deel 3 wordt afgerond met:

1. Overdracht van de opleiding aan een of meerdere opleidingsinstituten
2. Een inhoudelijke en methodische beschrijving van het verloop van de praktijkexperimenten
3. Een functionerende arbeidspool voor vrouwen die niet bij een organisatie in dienst willen of kunnen komen
4. Plaatsing van een aantal opgeleide mantelzorgers bij zorginstellingen, stadsdelen en andere organisaties.

Planningsschema

Beoogde start begin 2009

Deel 1: Januari t/m augustus 2009

1. Vormen stuurgroep en klankbordgroep
2. Uitwerking startkwalificaties en eindtermen
3. Gespreksronde met betrokken gemeenten en stadsdelen
4. Uitwerking afzonderlijke modules opleiding
5. Werven deelnemers opleiding
6. Eerste gedachten praktijkexperimenten

Deel 2: September 2009 tot en met juni 2010

1. Uitvoering opleiding voor 20 deelnemers in Amsterdam en 20 in Utrecht.
  - Inhoudelijke bijeenkomsten met gastdocenten
  - Vaardigheidstrainingen
  - Oefensituaties
  - Huiswerkopdrachten

Bijeenkomsten bestaande uit afzonderlijke dagdelen en een aantal weekenden.

2. Voorbereiding vier tot zes praktijkexperimenten op wijkniveau, in samenwerking met zorg- en welzijnsorganisaties

Deel 3: Juli 2010 tot en met oktober 2011

Uitvoering 4 tot 6 praktijkexperimenten, in samenwerking met gemeenten Utrecht en Amsterdam en stadsdelen Zeeburg, Oost watergraafsmeer, Osdorp en een vierde stadsdeel.
Presentatie uitkomsten project
Evaluatie